

Medierådet for Børn og Unges holdning – til digital dannelse på førskoleområdet

Medierådet mener, at der skal ske en tidlig dannelsesindsats i forhold til børns digitale mediebrug. Det indebærer, at forældre og fagpersoner har et ansvar for at være til rådighed og kunne give råd og vejledning i et børneliv, hvor det digitale udvikler sig hurtigt og fylder meget. Også hos småbørn. En tidlig indsats skal styrke børns og unges kritiske forståelse, tryghed, kreativitet og handlemuligheder i deres brug af digitale medier på både kort og lang sigt.

Medierådet fokuserer på følgende:

1. Børns mediebrug skal vurderes ud fra indhold, kontekst og relation for at styrke deres digitale dannelse
2. Førskolebørn skal have mulighed for at være skabende og eksperimenterende med digitale teknologier
3. Børns sociale baggrund og køn skal ikke skabe forskelle i brug af digitale teknologier
4. Forældre skal hjælpes ud af den digitale dannelsesklemme og være digitale rollemodeller

Baggrund

Det moderne børneliv rummer daglig omgang med digitale teknologier i forskellige sammenhænge. Danske børn er blandt de flittigste brugere af digital teknologi. Det gælder også de yngste. Det er let at blive imponeret eller skræmt over et lille barn, der hjemmevant håndterer en tablet. Men at kunne anvende digitale teknologier til at spille spil eller se videoer på en streamingtjeneste ledsages ikke per automatik af kritisk forståelse og handlemuligheder i forhold til digitale medier – ofte sammenfattet under begrebet 'digital dannelse'. Forestillingen om, at børn er "digitalt indfødte" og dermed kan begå sig uden hjælp, har ikke belæg i forskningen i børn og unges mediebrug.

Der findes ikke en helhedsindsats for småbørns digitale mediebrug og -dannelse. En indsats der bygger bro mellem hjemmet og daginstitutionen/dagplejen. Og samtidig en indsats der har fokus på, at børnene lærer om digital sikkerhed, imens de får det fulde udbytte af digitale teknologier i samvær med andre. Det er vigtigt at begynde indsatsen tidligt for at styrke børnenes kritiske forståelse og handlemuligheder i forhold til digitale medier, både her og nu og videre i barnets liv. Dette er i tråd med de pædagogiske læreplaner om, at dagtilbud skal fremme børns dannelse. Barnet skal som aktiv deltager forankre værdier og viden i egen personlighed som rettesnor for at orientere sig og handle i en global og digitaliseret verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

0-6 årige børn er ikke en homogen gruppe. Der er forskel i stadier af modenhed, kognitiv og motorisk udvikling. Der findes da heller ikke kun én tilgang til digitale teknologier, der passer børn i alle aldre på samme tid i hverken hjemmet eller institutionen.

Medierådets holdning til førskolebørns adgang til og brug af digitale teknologier baseres på nyeste forskning og undersøgelser samt FN's Børnekonvention. I konventionen betones samfundets ansvar for at balancere mellem børns ret til at deltage i samfunds- og kulturlivet, deres ret til at ytre sig og deres ret til beskyttelse. Dette gælder børn i alle aldre.

1. Børns mediebrug skal vurderes ud fra indhold, kontekst og relation for at styrke deres digitale dannelse

Medierådet er opmærksom på den aktuelle debat om skærmtid, og hvorvidt brug af digitale skærme har negativ indvirkning på børn og unges sundhed samt mentale og sociale trivsel. Forskningsmæssigt er der imidlertid ikke belæg for, at det alene er tiden, børn tilbringer med en skærm, der afgør hverken de positive eller negative konsekvenser, denne brug kan have.

Medierådets holdning er, at et ensidigt fokus på tidsbegrænset brug af skærme og andre digitale medier ikke er meningsfuldt i lyset af den gennemgribende digitalisering af samfundet og teknologiers indflydelse på liv og hverdag både for børn, unge og voksne. Samtidig risikerer man at overse andre problemstillinger og potentialer i onlinelivet. Det er i den forbindelse også vigtigt at have blik for, at digital udsathed også hænger sammen med udsathed generelt.

Der skal ikke bare være mere af det hele. Men aktiviteter med digitale teknologier skal udvælges med blik for indholdet, hvilken kontekst de indgår i og den eller de relationer, der knytter sig dertil:

- **Indhold** er det, som barnet ser, lytter til og leger med på fx en tablet. Indholdet skal passe til barnets alder og modenhed for ikke at være skadeligt for barnet.
- **Kontekst** betegner, hvordan og til hvad teknologien bruges, fx kan der være tale om en animationsapp, der bruges til at lave små film med modellervoksfigurer, som man kan få til at forsvinde, og dermed lærer barnet, at man kan manipulere med filmmediet.
- **Relation** henviser til fx fælles oplevelser på tværs af generationer, der arbejder med at lave animationsfilm, eller fx hvis far og datter har videoopkald med bedsteforældre.

2. Førskolebørn skal have mulighed for at være skabende og eksperimenterende med digitale teknologier

Medierådet appellerer til, at digitale teknologier i forskellige typer anvendes både i dagtilbud og i hjemmet som et redskab til fx at gå på opdagelse efter ny viden og skattejagt i skoven, lege med animation og filmoptagelser, kode en robot, undersøge lyduniverser, fotografere, redigere billeder og tale om billeder.

Medierådet mener, at:

- Leg, kreativitet og fællesskab bør vægtes højt.
- De anvendte digitale teknologier og platforme skal have høj grad af it-sikkerhed og ansvarlighed over for de data, der indsamles på brugeren.
- Viden om fx samtykke til at tage og dele billeder af andre kan indgå som et element i aktiviteter med at fotografere, redigere og tale om billeder.
- Den ældste gruppe af førskolebørnene skal lære om risici og forholdsregler, når de fx bruger internetforbundne teknologier.
- Også småbørn har brug for at kunne slappe af og finde ro efter en dag sammen med mange mennesker. Og her kan en favorittegnefilm, et spil eller lignende være en fin aktivitet.

Medierådet vil sætte fokus på disse områder i forhold til småbørns digitale mediebrug og -dannelse.

3. Børns sociale baggrund og køn skal ikke skabe forskelle i brug af digitale teknologier

Medierådet ønsker mest mulig lighed i førskolebørns møde med og brug af digitale teknologier. Det handler om:

- Der skal ikke skelnes mellem køn i forhold til at præsentere børn for digitale teknologier.
- Der skal fokuseres på det enkelte barns modenhed og tilpas udfordring af barnets digitale kompetencer.
- Uanset sociale forhold skal børn have mulighed for at møde og anvende digitale teknologier i hjemmet og i dagtilbuddet på lige fod.

Undersøgelser viser, at i dagtilbud, hvor man arbejder bevidst med teknologi i den pædagogiske praksis opnås der større digital lighed.

Medierådet vil understøtte pædagoger og ledere i dagtilbud med viden om potentiale og udfordringer i børns mediebrug og vejledning til anvendelse af digitale teknologier i den pædagogiske praksis. Ligeledes vil vi med viden og vejledning til forældre støtte dialogen og aktiviteterne i hjemmet.

4. Forældre skal hjælpes ud af den digitale dannesklemme og være digitale rollemodeller

Forældre havner nemt i det, man kan kalde en digital dannesklemme. De vil på den ene side gerne ruste deres børn til en fremtid, der må formodes at omfatte digitale teknologier i vidt omfang. Mens de på den anden side både er bekymrede for konsekvenserne af deres børns digitale liv og kun i mindre omfang føler sig rustede til at hjælpe deres børn med at navigere i den digitale verden.

Medierådet vægter følgende højt i sin formidling til forældre om digitale teknologier:

- Refleksioner over hvilke vaner og rutiner, der skabes i familien, da det lille barn efterligner voksnes handlinger og medievaner etableres tidligt.
- Dialog med børnene om deres digitale liv fra en tidlig alder.
- Fælles lege, kreativitet og eksperimenter med digitale teknologier sammen med børnene.
- Viden om sikkerhed og databeskyttelse til at skabe tryk brug af digitale teknologier.

En løbende, engageret og tidlig dialog i hjemmet vil forhåbentlig og formentlig betyde, at børn og unge søger deres forældre og andre nære voksne for sparring og hjælp. Både når det går godt, og når de møder udfordringer i deres liv med digitale medier.